

प्रेस विज्ञप्ति

लम्पी स्किन रोग विशेषगरी गाईहरूमा र कहिलेकाहीँ भैंसीहरूमा समेत देखिने पक्स भाइरस (विषाणु) समूहको लम्पी स्किन भाइरसले लाग्ने रोग हो। विगतमा अफ्रिकी महादेशमा मात्रै सीमित यो रोग सन् २०१२ पश्चात् मध्य पूर्व, दक्षिण पूर्वी युरोप, रसिया, काजकिस्तान लगायत बालकन्स क्षेत्र हुँदै सन् २०१९ जुलाईमा बंगलादेश र चीन तथा सन् २०१९ को अन्ततिर भारतमा समेत देखापरेको थियो। नेपालमा वि.सं. २०७७ साल असार महिनाको अन्तिम सातातिर मोरङ जिल्लामा केही गाईमा लम्पी स्किन रोगसँग मिल्दो लक्षणहरू देखा परेको सूचना प्राप्त भएको थियो। यो सूचना प्राप्त भए लगत्तै पशु सेवा विभागबाट आवश्यक नमूना संकलन तथा रोग अन्वेषणका लागि पशुपन्छी रोग अन्वेषण प्रयोगशाला, विराटनगरलाई निर्देशन गरिएको थियो। प्रयोगशालाबाट खटिएको प्राविधिक टोलीले रोगको प्रकोपको अन्वेषण गर्नुका साथै नमूना संकलन गरी परीक्षणका लागि केन्द्रीय पशुपन्छी रोग अन्वेषण प्रयोगशाला, त्रिपुरेश्वरमा प्रेषण गरेकोमा वि.सं. २०७७ साल श्रावण महिनाको ११ गते उक्त प्रयोगशालाले रियल टाइम पि.सि.आर विधिबाट परीक्षण गर्दा लम्पी स्किन रोग नेपालमा पहिलो पटक पुष्टि भएको छ। विश्व पशु स्वास्थ्य संगठन(OIE)को सूचीकृत रोग भएको हुँदा पुष्टि भए लगत्तै नेपालले विश्व पशु स्वास्थ्य संगठनलाई यो रोग देखा परेको सूचना दिए अनुसार विश्व पशु स्वास्थ्य संगठनले नेपालमा लम्पी स्किन रोग देखा परेको प्रमाणित भएको सूचना समेत प्रकाशित गरिसकेको छ।

हालसम्म मोरङ, रौतहट, चितवन र मकवानपुरका ३४ वटा नमूना परीक्षण गर्दा सम्पूर्ण नमूनाहरूमा लम्पी स्किन रोग पोजिटिभ देखिएकोमा ती स्थानहरूमा १५०० जति गाईहरूमा यो रोगको संक्रमण भएको प्रारम्भिक अनुसन्धानले देखाएको छ। हालसम्म १२ वटा गाईहरू यो रोगका कारण मरेका छन्। देशका अन्य स्थानहरूमा समेत गाईहरूमा यो रोगसँग मिल्दो लक्षणहरू देखापरेको सूचना प्राप्त भइरहेकोमा रोगको अनुसन्धान तथा आवश्यक नमूना संकलन गरी परीक्षणका लागि नमूनाहरू केन्द्रीय पशुपन्छी रोग अन्वेषण प्रयोगशालामा पठाउन भेटेरिनरी प्रयोगशालाहरूलाई निर्देशन दिइसकिएको छ। साथै प्राविधिक तथा कृषकहरूले समेत केन्द्रीय पशुपन्छी रोग अन्वेषण प्रयोगशालामा सम्पर्क गरी नमूना ल्याउने क्रम जारी नै रहेको छ।

यस रोगका मुख्य लक्षणहरूमा घाँटी, पुच्छर वरिपरिको भाग, पेट, थुन लगायत शरीरका विभिन्न भागहरूमा साना ठूला गिर्खाहरू देखिने; उच्च ज्वरो (१०५°F वा माथि) आउने; कचेरा र सिंगान बग्ने तथा मुखबाट फिज धेरै निकाल्ने; ८०% सम्म दूध उत्पादन घट्ने; बाँझोपना हुने; ४५% सम्म गाइभैंसीहरू विरामी पर्ने र १०% सम्म मृत्युदर हुने हुन्छ। यसरी दूध उत्पादनमा निकै नै नकारात्मक असर पार्न सक्ने यो रोग फैलिँदै जाँदा दूधमा आत्मनिर्भर हुने लक्ष्यमा ठेस पुग्ने मात्र नभई मुख्यतया साना किसानको जीविकोपार्जन, दुग्ध क्षेत्रबाट प्राप्त रोजगारी तथा खाद्य सुरक्षामा समेत नकारात्मक असर पर्न सक्ने देखिन्छ। यसका साथै रोग लागेर निको भएका पशुको छालामा हुने परिवर्तनका कारण नेपालबाट हुने गरेको छाला निकासीमा समेत नकारात्मक असर पर्न सक्ने देखिन्छ।

यो रोग मुख्यतया लामखुट्टे, टोक्ने झिंगा, किर्ना आदिको टोकाइबाट सर्ने गर्दछ। यस बाहेक संक्रमित गाइभैंसीको लसपस र ओसारपसार, संक्रमित र स्वस्थ गाइभैंसीलाई उपचारको क्रममा एउटै सुइको प्रयोग, र प्राकृतिक तथा कृत्रिम गर्भाधानमा संक्रमित साँढेको वीर्यको माध्यमबाट पनि रोग सर्ने गर्दछ। यो रोग संक्रमित गाइभैंसीबाट जन्मिएका बाच्छाबाच्छी/पाडापाडीमा समेत सर्ने गर्दछ। यो रोगको ठोस उपचार नभएकाले प्राविधिकको सल्लाहमा लक्षण अनुसारको उपचार गर्नुपर्छ। यस रोगविरुद्धको खोप हाल नेपालमा उपलब्ध नभएको हुँदा रोग देखिएको क्षेत्रबाट गाइभैंसीको ओसारपसार नियन्त्रण गर्नु र गोठ वरिपरिको वातावरण सफा राख्नु नै हाललाई यो रोगविरुद्धको लडाइँको मुख्य हतियार हो। यस रोगको नियन्त्रण तथा रोकथामका लागि पशु सेवा विभागले सातवटै प्रदेशका पशु सेवा सम्बन्धी निकाय, स्थानीय तहका पशु सेवा सम्बन्धी शाखा, पशुपन्छी रोग अन्वेषण प्रयोगशाला, पशु क्वारेन्टाइन कार्यालयहरूसँग समन्वय र सहकार्य गरिरहेको छ। हालको कोभिडको अवस्थामा समेत विभागले वैकल्पिक विधिहरूको प्रयोग गरी कृषक, सहकारी, प्राविधिक र अन्य सरोकारवालाहरूबीच जनचेतना अभिवृद्धिका लागि अभिमुखीकरणका कार्यक्रम तथा सूचना सामग्री तयार गरी प्रकाशन तथा प्रसारण लगायतको कार्य गरिरहेको छ। त्यसै गरी पशु सेवा विभागले यो रोग विरुद्धको खोपको व्यावसायिक उत्पादन तथा उपलब्धताबारे आवश्यक अध्ययन गरिरहेको छ भने पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा नियमावली, २०५६ को सूचित गर्नुपर्ने रोगहरूको सूचीमा समावेश गर्न आवश्यक प्रक्रिया समेत थालनी गरेको छ।

डा. वंशी शर्मा

महानिर्देशक, पशु सेवा विभाग